

PLANED GENÇ PLANCILAR ÇALIŞTAYI

Kentsel Dayanıklılık Perspektifinden
Bir Körfez Kıyı Kenti Olarak **KOCAELİ**

16-18 Haziran 2025

Gebze Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi,
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

DEĞERLENDİRME RAPORU

© 2025, Gebze Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama
ISBN: 978-625-94974-3-3

Gebze Teknik Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Cumhuriyet, Gebze Teknik Üniversitesi, 41400 Gebze/Kocaeli
Tel: +90 (262) 605 16 03, Faks: +90 (262) 653 84 95
E-posta: sbp@gtu.edu.tr

Yazar: Arş. Gör. Burcu Soygüzeloğlu, Arş. Gör. Ece Kaya, Arş.
Gör. Emre Söylemez, Arş. Gör. Göktuğ Köseahmet, Arş. Gör.
Nermin Eda Tekmanlı

Kapak Tasarımı ve Yayına Hazırlayan: Arş. Gör. Burcu
Soygüzeloğlu

Editöryal İnceleme: Doç. Dr. Özlem Özer, Doç. Dr. Melis Oğuz
Çevik, Prof. Dr. Zeynep Gamze Mert, Dr. Öğr. Üyesi Deniz
Yaman Galantini, Dr. Öğr. Üyesi Merve Yılmaz, Dr. Öğr. Üyesi
Nüket İpek Çetin

Bu raporun tüm yayın hakları saklıdır. Telif sahibinin yazılı izni olmaksızın, içeriğin tamamı ya da bir bölümü hiçbir biçimde çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya herhangi bir kayıt ortamında saklanamaz. Elektronik, mekanik, fotokopi ya da benzeri araçlarla çoğaltılması veya iletilmesi izne tabidir.

Sadece elektronik ortamda yayımlanmıştır.

İçindekiler

1.GİRİŞ	2
1.1. Şehir ve Bölge Planlama Eğitimi ve Akreditasyonu Derneği (PLANED)	2
1.2. Çalıştayın Amacı ve Kapsamı	2
1.3. Çalıştayın Teması ve Çerçevesi	3
2.ÇALIŞTAY HAZIRLIK SÜRECİ	3
2.1. Organizasyon ve Planlama	3
2.2. Başvuru Süreci	4
2.3. Başvuruların Değerlendirilmesi ve Katılımcı Seçim Kriterleri	4
3.ÇALIŞTAY SÜRECİ	5
3.1. Webinar Serisi	5
3.2. Çalıştay Programı	6
3.3. Grup Çalışmalarının Yürütülmesi	6
4.GRUP ÇALIŞMALARI	7
4.1. GRUP 1: “Genç Akıl, Dayanıklı Körfez”	8
4.1.1. Grup Çıktıları	8
4.1.2. Değerlendirme	10
4.2. GRUP 2: “Körfezi Yeniden Kazanmak – Kentsel Dengeyi Kurmak”	11
4.2.1. Grup Çıktıları	11
4.2.2. Değerlendirme	13
4.3. GRUP 3: “Kentsel Dayanıklılık Çerçevesinde Yaşanabilir Körfez Alanı”	14
4.3.1. Grup Çıktıları	14
4.3.2. Değerlendirme	15
4.4. GRUP 4: “Kentsel İkili Perspektifinde Dayanıklılık: Kocaeli İzmit Körfezi Örneği”	16
4.4.1. Grup Çıktıları	16
4.4.2. Değerlendirme	17
5.GENEL DEĞERLENDİRME	18
5.1. Çalıştay Çıktılarına Yönelik Değerlendirme	18
5.2. Geleceğe Yönelik Öneriler	19
5.2.1. Paydaş Katılımı	19
5.2.2. Webinar Süreci ve Ön Hazırlık	19
5.2.3. Zaman Yönetimi ve Grup Dinamikleri	19
5.2.4. Çalıştay Serisinin Geleceği	20
5.EKLER	21

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı: Kentsel Dayanıklılık Perspektifinden Bir Körfez Kıyı Kenti Olarak Kocaeli Değerlendirme Raporu

1. GİRİŞ

Bu rapor, Gebze Teknik Üniversitesi ev sahipliğinde, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi kolaylaştırıcılığı ve Marmara Belediyeler Birliği iş birliği ile, Şehir ve Bölge Planlama Eğitimi ve Akreditasyonu Derneği (PLANED) tanıtmak ve gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla düzenlenen "PLANED Genç Plancılar Çalıştayı: Kentsel Dayanıklılık Perspektifinden Bir Körfez Kıyı Kenti Olarak Kocaeli" etkinliğinin süreci ve çıktılarının derlenmesi ve değerlendirmesini içermektedir. Çalıştay; tüm aşamalarıyla rapor içerisinde belgelenmekte ve çalıştay sonucunda ortaya çıkan öneriler de bu kapsamda sunulmaktadır.

1.1. Şehir ve Bölge Planlama Eğitimi ve Akreditasyonu Derneği (PLANED)

Şehir ve Bölge Planlama Eğitimi ve Akreditasyonu Derneği (PLANED), Türkiye’de şehir ve bölge planlama eğitiminin niteliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, farklı kurumlardaki planlama programlarının değerlendirilmesi, akreditasyonu ve bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar yürütmekte; doğal ve kültürel varlıkların korunması, kapsayıcı ve eşitlikçi mekân üretimine yönelik eğitim süreçlerinin güçlendirilmesi ve planlama hizmetlerinin niteliğinin artırılması için faaliyetler gerçekleştirmektedir.

Dernek, şehir ve bölge planlama eğitiminin gelişimine katkı sunmak amacıyla çeşitli hedefler doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir. Bunlar arasında:

- Planlama eğitiminin kalitesini geliştirmek üzere akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme süreçlerine altyapı sağlamak,
- Ulusal ve uluslararası düzeyde ortak standartların oluşturulması için değerlendirme çerçeveleri geliştirmek,
- Planlama eğitimi alanında ilgili kurumlarla iş birliği ve iletişimi güçlendirmek,
- Eğitim alanında etkinlikler düzenlemek,
- Araştırma ve yayın faaliyetlerini desteklemek yer almaktadır.

Bu çerçevede PLANED, şehir ve bölge planlama disiplini hem akademik hem de uygulamalı düzeyde niteliğin artmasına ve disiplinin ulusal/uluslararası alanda güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

1.2. Çalıştayı Amacı ve Kapsamı

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı, meslekte on yılını doldurmamış genç plancılar, akademisyenler ve yerel yönetim temsilcilerini bir araya getirerek, Kocaeli’nin kıyı bölgelerinde

ekolojik, ekonomik ve mekânsal dayanıklılığın artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesine odaklanmıştır. Çalıştay sürecinde, kentsel dayanıklılık alanında yenilikçi fikirlerin ortaya çıkması ve farklı disiplinlerden gelen bakış açılarının ortak bir zeminde buluşturulması sağlanmıştır.

PLANED misyonu doğrultusunda, farklı uzmanlık alanlarından gelen genç plancıların bir araya gelerek kolektif üretim pratikleri geliştirmeleri çalıştayı ana amaçları arasında yer almaktadır. Bu sayede hem akademik hem de pratik bilgi birikimlerinin paylaşımı desteklenmiş; kentsel dayanıklılığın güçlendirilmesine yönelik bilimsel ve uygulamalı yaklaşımlar üretilmiştir. Çalıştay, yalnızca Kocaeli'nin kıyı alanları özelinde değil, benzer bağlamlara sahip kentler için de örnek olabilecek yöntemler ve vizyonlar geliştirilmesine katkı sunmaktadır. Böylece, katılımcıların ortak üretimleri aracılığıyla hem yerel düzeyde somut stratejiler hem de planlama disiplini için daha geniş kapsamlı tartışmalar ortaya konulmuştur.

1.3. Çalıştayı Teması ve Çerçevesi

Kıyı kentleri, iklim değişikliği, doğal afetler ve hızlı kentleşme gibi dinamikler karşısında kırılganlıklarını artırmakta, bu nedenle kentsel dayanıklılık perspektifi söz konusu kentlerin sürdürülebilirliğini sağlamak için kritik bir çerçeve sunmaktadır. Özellikle körfez kıyısında yer alan kentler; deniz seviyesinin yükselmesi, taşkın riskleri, kıyı erozyonu ve ekolojik dengelerin bozulması gibi tehditlerle karşı karşıyadır. Çalıştay sürecinde, kentsel planlama bağlamında entegre risk yönetimi, ekolojik restorasyon, yeşil altyapı, mekânsal ve toplumsal dayanıklılığı artırmaya yönelik politikalar ön plana çıkarılmıştır. Bu kapsamda, kıyı kentlerinin karşılaştığı zorlukların değerlendirilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi tartışmaya açılmıştır.

3

Gerçekleştirilen çalıştayda, Kocaeli körfezi odağında, körfez kıyısındaki kentlerde mekânsal planlama, afet yönetimi, iklim uyum stratejileri ve toplumsal katılım süreçleri ele alınmıştır. Yerel yönetim, akademisyenler ve genç plancıların bir araya gelmesiyle kentsel dayanıklılığın güçlendirilmesine yönelik bilimsel ve uygulamalı yaklaşımlar geliştirilmiş, iyi uygulama örnekleri üzerinden dayanıklı kent modellerinin nasıl inşa edilebileceği tartışılmıştır. Sürecin çıktıları, kıyı kentlerinin gelecekte karşılaşılabileceği riskleri azaltmaya ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmaya yönelik stratejik öneriler ortaya koymaktadır.

2. ÇALIŞTAY HAZIRLIK SÜRECİ

2.1. Organizasyon ve Planlama

Çalıştay hazırlık sürecine dair ilk fikir Kasım 2024'te şekillenmiş, Aralık 2024'te organizasyon ekibinin kurulmasıyla birlikte hazırlık ve planlama faaliyetleri başlatılmıştır. Bu erken dönem adımlar, çalıştayı hem kurumsal iş birlikleri hem de içerik planlaması açısından sağlam bir zemin oluşturmuştur.

Çalıştay alanı, kuzeyde Derince kıyısı ve güneyde Gölcük kıyısı sınır olmak üzere, Kocaeli iç körfez bölgesi ve kıyı ilişkisini merkeze alacak şekilde belirlenmiştir. Bu kapsamda, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve Marmara Belediyeler Birliği ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, çalıştay

öncesinde ve çalıştayın yaygınlaştırılmasına yönelik iş birlikleri kurulmuştur. Tüm bu süreç, çalıştayın kurumsal çerçevesini oluşturarak çalıştay sürecinin altyapısını hazırlamıştır.

2.2. Başvuru Süreci

Çalıştayın katılımcılarını belirlemek amacıyla 18 Nisan 2025 tarihinde çağrıya çıkmıştır. Çağrı, meslekte 10 yılını doldurmamış genç plancılara yönelik olmuştur. Başvurular 7 Mayıs 2025 tarihinde tamamlanmış ve adaylardan; şehir plancısı unvanını aldıkları tarihi gösteren diploma, özgeçmiş, çalıştaya katılım motivasyonlarını ifade eden niyet mektubu ile çalıştay temasıyla ilişkili akademik veya mesleki deneyimlerini özetleyen kısa biyografi talep edilmiştir. Bu süreç sonucunda toplam 47 başvuru alınmış, başvurular 14 farklı ilden ve 20 farklı üniversiteden gelmiştir.

2.3. Başvuruların Değerlendirilmesi ve Katılımcı Seçim Kriterleri

Başvuru sürecinde, ülke genelindeki planlama okullarında görev yapan ve çalıştay temasıyla örtüşen alanlarda uzmanlaşmış akademisyenlerden bir Bilim Kurulu oluşturulmuştur. Çalıştay Bilim Kurulunda Türkiye genelinde 16 farklı üniversitede görev yapan 33 akademisyen yer almaktadır.

Düzenleme Kurulu tarafından, değerlendirme sürecinin adil yürütülmesi için başvuru kriterleri ve puanlama sistemi hazırlanmıştır. Bu sistemde adayların akademik ve mesleki deneyimlerinin yanı sıra motivasyon mektupları dikkate alınmış, ayrıca PLANED'in vizyon ve misyonuyla uyumlu olarak katılımcıların farklı planlama okullarından gelmesi de önemsenmiştir.

4

Tablo 1. PLANED Genç Plancılar Çalıştayı Başvuru Değerlendirme Kriterleri

Değerlendirme Kategorisi	Alt Kriterler	Puan (Maks.)
Akademik ve Mesleki Deneyim		10 Puan
Çalıştayın temasına uygun alanda mesleki çalışma deneyimi	Kentsel dayanıklılık, kıyı kentleri veya sürdürülebilir planlama alanında kamu, özel sektör veya STK projelerinde çalışmış olmak	3
Çalıştayın konusu ile ilgili yürütülen projelerde görev almak	Afet yönetimi, risk azaltma, kıyı planlaması, iklim değişikliğine uyum gibi konular üzerine projelerde yer almış olmak	3
Lisansüstü eğitiminde ilgili konulara ağırlık vermek	Yüksek lisans / doktora çalışmasında kentsel dayanıklılık, kıyı kentleri veya sürdürülebilir planlamaya odaklanmak	3
Akademik yayınlar	Çalıştayın temasına doğrudan katkı sunabilecek akademik yayın yapmış olmak	1
Motivasyon Mektubu		60 Puan
Neden katılmak istediği	Çalıştayın konusuyla ilgisini ve bu alanla nasıl ilişkilendiğini açıkça ifade etmesi	20
Çalıştaydan beklentileri	Kendi mesleki gelişimine katkı sağlayabileceği alanları net şekilde belirtmesi	20

Katkı sunabileceği alanlar	Sahip olduğu bilgi, deneyim ve becerilerle çalıştay sürecine nasıl katkı sağlayacağını açıklaması	20
Çeşitlilik		10 Puan
Hangi kentten katıldığı	Diğer başvuranlardan farklı bir şehirden başvuruyor olmak	5
Hangi kurumdan katıldığı	Diğer başvuranlardan farklı bir kurumdan başvuruyor olmak	5

7 Mayıs 2025 tarihinde başvuruların tamamlanmasının ardından, adayların belgeleri belirlenen kriterlere göre hakemlere iletilmiştir. Değerlendirmelerin objektifliğini sağlamak amacıyla her başvuru en az iki hakem tarafından incelenmiş, her hakem toplam üç başvuruyu değerlendirmiştir. Hakem puanlarının ortalamaları alınarak adayların nihai puanları belirlenmiş, en yüksek puanı alan 25 aday çalıştaya katılım hakkı kazanmış, 5 aday ise yedek olarak belirlenmiştir. Bu değerlendirme süreci, çalıştayı akademik niteliğini güçlendirmiş ve katılımcı seçiminde şeffaflık ile eşitlik ilkelerini güvence altına almıştır.

3. ÇALIŞTAY SÜRECİ

3.1. Webinar Serisi

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı kapsamında, çalıştay öncesinde katılımcıların sürece hazırlanmasını ve ortak bir kavramsal zeminde buluşmasını sağlamak amacıyla iki adet çevrimiçi webinar gerçekleştirilmiştir.

İlk webinar, 31 Mayıs 2025 Cumartesi günü düzenlenmiştir. Bu oturuma çalıştay katılımcılarının yanı sıra Genç Plancılar Çalıştayı Düzenleme Kurulu, PLANED Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Zeynep Enlil ve Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Kerem Turgay Koramaz katılım sağlamıştır. Oturumda öncelikle çalıştayı gerçekleştireceği Gebze Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü tanıtılmış, ardından PLANED'in kuruluş amacı, vizyonu ve misyonu aktarılmıştır. Devamında çalıştayı süreci, program akışı ve katılımcıların kullanacağı saha verileri hakkında bilgi paylaşımı yapılmıştır. Bilgilendirme bölümünün ardından katılımcılar söz alarak kendi akademik arka planlarını, ilgi alanlarını ve çalışma deneyimlerini paylaşmış, böylece karşılıklı tanışma ve ilk etkileşim sağlanmıştır.

İkinci webinar, 14 Haziran 2025 Cumartesi günü gerçekleştirilmiştir. Bu oturum, çalıştayı kavramsal ve mekânsal çerçevesini güçlendirmek amacıyla sunumlara ayrılmıştır. İlk olarak, Gebze Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Deniz Yaman Galantini tarafından "*Kent Planlamada ve Kentsel Tasarımda Dayanıklılık*" başlıklı sunum yapılmış ve katılımcılara çalıştayı kavramsal altyapısı aktarılmıştır. Ardından Marmara Belediyeler Birliği'nden Şehir Politikaları Uzmanı Ali Emre Soner, "*Mekânsal Stratejiler ve Bölgesel Yönetişim Odağında Marmara*" başlıklı sunumuyla Marmara ölçeğinde mekânsal stratejiler ve yönetim yaklaşımlarını paylaşmıştır. Son olarak, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nden Dr. Duygu Öztekin Kanık tarafından "*Kıyısı Olan Kent: Kocaeli*" ve "*Dirençli Şehir: Kocaeli*" başlıklı sunumlar gerçekleştirilmiş, çalıştay sahasına ilişkin detaylı mekânsal ve yönetsel bilgiler katılımcılarla paylaşılmıştır.

Kavramsal sunumların ardından, katılımcılar ile çalıştay programı, saha gezisi rotası ve çalışma grupları paylaşılmıştır. Ayrıca, çalıştay öncesinde hazırlanmak üzere katılımcılara iki görev tanımlanmıştır:

- **Alan Analizi:** Körfez içi kıyı bölgesine ilişkin verilen harita ve veriler temel alınarak kısa bir ön değerlendirme yapılması,
- **Dayanıklılık Perspektifinden Ön Okuma:** Webinarda sunulan kavramsal çerçeve ve alan tanımı üzerinden, ekolojik, mekânsal veya toplumsal dayanıklılığa ilişkin bir mesele, fırsat ya da vizyon tanımlanması ve bu doğrultuda kısa bir ilk fikir çalışmasının geliştirilmesi.

Bu iki webinar ile hem kavramsal hem de pratik düzeyde hazırlık süreci tamamlanmış, katılımcıların 16 Haziran'da başlayacak olan çalışmaya donanımlı bir şekilde katılımı sağlanmıştır.

3.2. Çalıştay Programı

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı, 16-18 Haziran 2025 tarihleri arasında üç gün boyunca yoğun bir program çerçevesinde yürütülmüştür.

16 Haziran 2025 Pazartesi günü program, saha gezisi ile başlamıştır. Katılımcılar, çalıştay alanı olarak belirlenen Kocaeli Körfezi kıyı bölgesini yerinde inceleyerek mekânsal ve ekolojik dinamikler hakkında doğrudan gözlem yapma fırsatı bulmuşlardır. Öğleden sonra, masa çalışmalarına geçilmiş; ilk olarak katılımcıların önceden hazırlamış oldukları bireysel ön çalışmalar, masa moderatörleri ile değerlendirilmiş ve ortak bir çerçeve oluşturulmuştur. Ardından katılımcılar kendi masalarında tartışmalara devam etmiş ve gün sonunda her masanın elde ettiği ara çıktılar toplu oturumda paylaşılmıştır.

17 Haziran 2025 Salı günü oturumlar, katılımcıların "çözüm stratejileri" üzerinde çalışmalarıyla devam etmiştir. Sabah oturumunda, "Ne – Nerede?" sorularına odaklanılarak sorun alanlarının tanımlanması ve çözüm önerilerinin mekânsal bağlamda tartışılması sağlanmıştır. Elde edilen öneriler masa moderatörleri ile görüşülmüş ve masalar arası fikir alışverişi yapılmıştır. Öğleden sonra ise program, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Kıvanç Kutluca'nın "*Bölgesel Ölçekli Politikalar Kapsamında İzmit Körfezi ve Çevresine Genel Bir Bakış*" başlıklı sunumuyla devam etmiştir. Bu sunum, katılımcılara bölgesel ölçekte mekânsal planlama perspektifleri kazandırmıştır. Günün ikinci oturumunda, "Nasıl – Kim?" sorularına odaklanılarak çözüm stratejilerinin uygulanabilirliği ve paydaş ilişkileri tartışılmış, ardından bu çıktılar masa moderatörleri ile birlikte değerlendirilmiştir. Gün, tüm masaların ortak çıktılarının paylaşılmasıyla tamamlanmıştır.

18 Haziran 2025 Çarşamba günü ise çalıştayın son oturumları gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar sabah oturumunda grup çalışmalarını derleyerek sunumlarını hazırlamışlardır. Öğleden sonra yapılan kapanış etkinliğinde, her grup geliştirdikleri çözüm önerilerini sunmuş ve tüm çalıştay çıktıları kamuoyu ile paylaşılmıştır.

3.3. Grup Çalışmalarının Yürütülmesi

Çalıştay kapsamında gruplar oluşturulurken, farklı planlama okullarından gelen katılımcıların bir araya getirilmesine ve kolektif bir çalışma ortamının oluşturulmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca farklı şehirlerden gelen katılımcıların gruplara dengeli bir şekilde dağıtılması sağlanmış, Kocaeli'ye hâkim olan katılımcılar da her gruba eşit şekilde yerleştirilmiştir. Böylece homojen yapıda ve çok yönlü katkı sunabilecek gruplar oluşturulmuştur.

Çalıştayda toplamda 14 farklı planlama okulundan gelen 24 katılımcı yer almış, katılımcılar 6 kişilik 4 grup halinde çalışmalara dâhil olmuştur. Grup çalışmaları süresince, tartışmaları

yönlendirmek ve ortak bir çerçeve oluşturmak amacıyla moderatör olarak İstanbul Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Turgay Kerem Koramaz; Gebze Teknik Üniversitesinden Dr. Öğr. Üyesi Murat Yıldız, Dr. Öğr. Üyesi Nüket İpek Çetin ve Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Deniz Yaman Galantini; Kocaeli Büyükşehir Belediyesinden Dr. Duygu Kanık görev almıştır. Çalışmalar, Ne – Nerede – Nasıl – Kim soruları üzerinden kurgulanarak yürütülmüş; katılımcılar toplamda 5 saat boyunca moderatörlerle birlikte çalıştay konularını tartışma imkânı bulmuştur. Geri kalan sürelerde ise grup içinde Kocaeli iç körfez bölgesine yoğunlaşarak mekânsal dayanıklılık odağında stratejilerini geliştirmişlerdir.

Şekil 1. PLANED Genç Plancılar Çalıştayı Kapanış Etkinliği

Çalıştayın son gününde katılımcılar, grup çalışmalarını tamamlamış ve kendilerine iletilen sunum ve rapor altlığını kullanarak final sunumlarını hazırlamışlardır. Kapanış etkinliği 18 Haziran 2025 tarihinde Gebze Teknik Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde düzenlenmiş, her grup seçtikleri bir temsilci aracılığıyla 15 dakikalık sunumlarını gerçekleştirmiştir. Etkinliği izleyen davetliler arasında Gebze Teknik Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Elif Damla Arısan, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanı Rahmi Tümpalay, Marmara Belediyeler Birliği Eğitim ve Projeler Müdürü Dr. Görsev Argın Uz, Marmara Belediyeler Birliği Şehir Planlama Koordinatörü Dr. Ezgi Küçük Çalışkan ve PLANED Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Turgay Kerem Koramaz yer almıştır.

4. GRUP ÇALIŞMALARI

4.1. GRUP 1: "Genç Akıl, Dayanıklı Körfez"

Grup 1'in odağı, İzmit Körfezi'nde TÜPRAŞ kompleksi ve yakın çevresidir. TÜPRAŞ'ın ülke ekonomisindeki ağırlığı ve "en büyük sanayi kuruluşu" niteliği, alandaki riskleri yalnız yerel ölçekte değil, ulusal ölçekte de kritik kılmıştır. Çalıştay çıktıları, rafinerinin rol ve sorumlulukları gereği yüksek endüstriyel risk taşıdığını açık biçimde vurgulanmıştır.

4.1.1 Grup Çıktıları

Doğal çevre açısından öne çıkan başlık, tesis içinden geçen derenin kontrolsüz kullanımı ve kirlilik baskısıdır. Bu baskı hem akarsu ekosistemini hem de körfez su kalitesini tehdit eden yapısal bir sorun olarak tanımlanmıştır.

Sosyo-çevresel boyutta, yerel halk ve TÜPRAŞ çalışanlarında çevresel riskler-koruma konularında farkındalık eksikliği dikkat çekmiştir. Bu eksiklik; olayların erken bildirimi, rutin izleme süreçlerine katılım ve afet anındaki doğru davranış setlerinin benimsenmesi gibi kritik alanlarda kapasiteyi sınırlandırmıştır.

Dayanıklılık ve erişilebilirlik çerçevesinde, mevcut acil afet kaçış yolunun fiilen yalnızca TÜPRAŞ sahası içinde kalması ve çevredeki ulaşım hatlarıyla koordineli kullanılmaması, süreklilik ve esneklik açısından belirgin bir eksiklik olarak görülmüştür. Çalıştayda bu aksın Körfez boyunca lineer ve alternatif bir koridor olarak devam ettirilmesi gereği, mevcut sorunların (kısıklık/verimsizlik, sürdürülemezlik ve afetlere açıklık) temel nedeni olarak yolun konumsal kopukluğuna işaret edilerek ortaya konulmuştur.

Bu grubun çalışma alanında; yüksek endüstriyel risk, dere kaynaklı çevresel baskı ve düşük farkındalık üçlüsü ile süresiz acil afet yolu problemi bir arada gözlemlenmiştir. Bu çerçevede, strateji ve müdahalelerin (çevresel tamponlama, kurumlar-arası izleme ve erişilebilirlikte süreklilik) gerekçesini oluşturmuştur.

"Genç Akıl, Dayanıklı Körfez" vizyonu doğrultusunda bütüncül bir müdahale paketi geliştirmiştir: (i) afet anında güvenli tahliye ve müdahaleyi mümkün kılacak mekânsal süreklilik, (ii) kıyı-sanayi arakesitindeki baskıları azaltacak çevresel tamponlama ve (iii) karar ve uygulamaları veriye bağlayacak yönetim-dijital izleme omurgası (Şekil 1).

Bu paketin merkezinde, TÜPRAŞ sahasında başlayıp Körfez boyunca uzanan kesintisiz ve çok işlevli bir acil afet kaçış koridoru yer almıştır. Bu hat, gündelikte yaya ve bisiklet kullanımına hizmet etmekte, afet anında ise kontrollü araç trafiğine açılarak tahliye ve lojistiği desteklenmiştir.

Koridor kararının temel gerekçesi, mevcut hattın yalnızca TÜPRAŞ arazisi içinde kalması ve bu nedenle çevredeki ulaşım ağıyla koordineli kullanıma sahip olmaması olarak belirtilmiştir. Bu kopukluk, süreklilik ve esnek kullanım açısından önemli bir kırılganlık yaratmıştır. Öneri, hattın 7 odak bölgeyi birbirine bağlayacak biçimde uzatılması, iskeleler üzerinden iki yaka arasında operasyonel bağlantıların kurulması ve güney yakada eşdeğer standartların sağlanması olarak belirtilmiştir. Böylece parça parça kalan kesimler birleştirilmekte hem gündelik erişim hem de afet anı lojistiği güçlendirilmiştir.

Çevresel düzlemde, sanayi ve lojistik faaliyetlerin bölgedeki su kaynakları üzerindeki baskısı ile halk ve çalışanlarda çevresel farkındalık eksikliği iki temel sorun olarak belirlenmiştir. Buna karşılık, dere su kalitesi başta olmak üzere çevresel risklerin kurumlar arası iş birliğiyle izlenmesi, bulguların raporlanması ve müdahale döngüsünün kurulması, ayrıca kıyı-sanayi

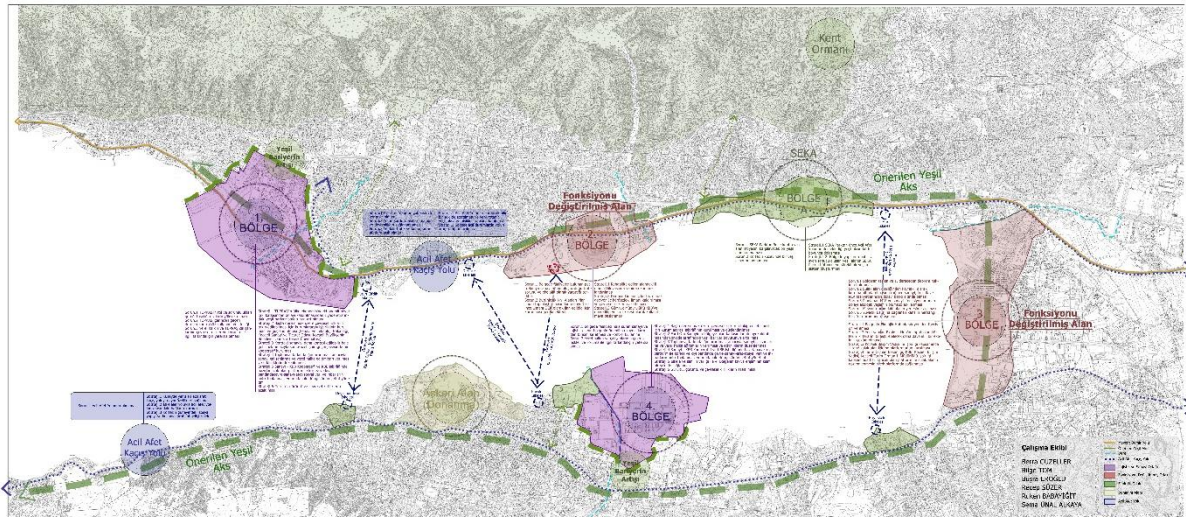
arakesitinde yeşil bariyerin genişletilmesi önerilmiştir. Bu yaklaşım, kirletici yükün kaynağında azaltılmasını, ekosistem hizmetlerinin korunmasını ve gündelik yaşam kalitesinin iyileştirilmesini hedeflenmiştir.

Yönetişimde, KBB-Sanayi İş birliği Kooperatifi omurgasında işleyen ve üniversitelerin (KU & GTÜ) kooperatif eğitim takvimi, içerik standardı, kayıt-takip ve geribildirimi gibi sistemler ile ölçme-değerlendirme desteği verdiği bir yapı önerilmiştir. Bunun üzerine, çift hatlı bir dijital izleme omurgası kurgulanmıştır. Körfez Göz uygulaması, kıyı boyunca vatandaş ve sanayi çalışanını anlık ihbar kaynağına dönüştürmektedir; SASİS ise Ekolojik Hub'daki sensörler ve iş-emri döngüsüyle sulak alan-dere yönetimini gerçek zamanlı otomatikleştirmektedir. Bu iki platform, Temel Performans Göstergelerini doğrudan veriyle beslerken toplumsal farkındalığı kalıcı biçimde yükseltmekte ve kurumlar arası eş-zamanlı koordinasyonu sağlamaktadır.

Farkındalık ve kapasite geliştirme bileşeninde hedef kitle; sanayi ve liman çalışanları, kentliler, Büyükşehir-ilçe belediyeleri, OSB yönetimleri, STK'lar ve mahalle platformlarıdır. Program, düzenli eğitimler, saha egzersizleri, elçi ağı ve yıllık karma tatbikatlarla yaygınlaştırılmakta; eğitim içeriği ve takvimi kooperatifçe standartlaştırılmakta ve izlenmektedir. Afet yolu standartları, yaya-bisiklet güvenliği ve iskele bağlantılarının işletme senaryoları bu eğitimlerin çekirdeğini oluşturur.

İzleme-değerlendirme için sie somut göstergeler tanımlanmıştır: Vatandaş Bildirim Sayısı (Körfez Göz), Tatbikat Katılım Oranı ve Elçi Ağı Yaygınlık Oranı ile toplumsal hazırlık, sanayide ise Yeşil Dönüşüm Oranı, Enerji Simbiyoz Tasarrufu ve IED (2010/75/EU) Uyum Oranı gibi metriklerle çevresel-operasyonel performans izlenmektedir. Göstergeler, sorumlu kurum ve veri kaynakları tanımlanarak yıllık raporlanmakta; eşik değerler üzerinden karar ve yatırım öncelikleri güncellenmektedir

Sonuç olarak, mekânsal süreklilik-çevresel tamponlama-dijital yönetim üçlüsü, Acil Afet Kaçış Koridorunu Körfez'in iki yakasında yaşayanların gündelik hayatına entegre ederken, afet anında hızlı ve koordineli bir sistemin işletilmesini amaçlanmıştır. Bu stratejik çerçevenin mekânsal kurgusu ve odak bölgeleri, strateji haritasında gösterilmiştir (Şekil 1).

Şekil 2. Grup 1 – Strateji ve Öneri Haritası

4.1.2. Değerlendirme

Kocaeli Körfezi'nin sismik kırılganlığı, deniz seviyesi yükselmesi/erozyon ve sel riskleri ile yüksek yoğunluklu sanayi-liman faaliyetlerinden kaynaklanan kimyasal/yangın tehlikeleri birlikte okunduğunda önerilen müdahalelerin gerekçesi netleşmiştir. Bu riskler, çalıştay teması kapsamında da depremsellik, deniz seviyesi ve kıyı erozyonu, sanayi kaynaklı kimyasal tehlike ve zincirleme etki potansiyeli olarak açıkça tarif edilmiştir. Körfez kıyısında Yarımca, Derince, Evyapport ve Ford Otosan gibi liman ve sanayi kümelerinin varlığı, alanın ölçeğini belirlemiş ve stratejinin kıyı boyunca lineer bir yaklaşımla geliştirilmesine yön vermiştir.

Çevresel boyutta, dere su kalitesi ve yeşil bariyerin güçlendirilmesi eksenindeki öneriler, çalıştay temasının mavi-yeşil altyapı ve ekolojik restorasyon vurgusuyla uyumlu görülmüştür. Bu çalışma; sanayi ve lojistik baskısının yoğun olduğu kesimlerde derelerin kirletici yükünü izlemek için kurumlar arası iş birliği önermiş, yeşil tampon kuşağın genişletilmesiyle gürültü/görsel/partikül etkilerini bastırmayı ve toplumda çevresel farkındalığı eğitimlerle artırmayı hedeflemiştir. Bu yaklaşım, çalıştayın tematik odakları arasında yer alan mavi-yeşil altyapı başlığını ve kıyı ekosisteminin korunmasına dönük beklentileri karşılar niteliktedir.

Yönetişim ve uygulama kapasitesi açısından bakıldığında, KBB-Sanayi İş birliği Kooperatifi omurgasında tasarlanan platform mantığı stratejinin güçlü yanı olarak karşımıza çıkmıştır. Dijital ikiz/erken uyarı bileşenleri ve sensör tabanlı izleme (deprem, sel, kimyasal sızıntı) önerileri, sahadan merkeze bilgi akışını güvenceye almıştır.

Çalıştayın sosyo-ekonomik dayanıklılık perspektifi, yalnız fiziksel altyapının değil ekonomik, kurumsal ve toplumsal ağların sürekliliğini esas almıştır. Grup 1'in hazırladığı öneri paketi, bu perspektifin üç eksenine de karşılık gelmiştir:

- Kapsayıcı erişim: Koridor ve iskele bağlantılarıyla afet anında tahliye/lojistik; gündelik yaşamda güvenli yaya-bisiklet erişimi.
- Çevresel emniyet: Dere izleme, yeşil tampon ve eğitim yoluyla riskin kaynağında azaltımı.
- Gelir akışının sürekliliği: Sanayi faaliyetinin kaldırılması yerine çevresel uyumla sürdürülmesini hedefleyen yaklaşım, şoklara rağmen ekonomik işleyişi korumayı gözetmiştir.

Bununla birlikte, uygulamada dikkat edilmesi gereken bazı hususlar görülmüştür. Birincisi, koridorun mülkiyet ve yetki parçalanmalarını aşacak kurumsal mutabakat ve finansman kurgusuna ihtiyacı bulunmaktadır. İkincisi, dijital izleme bileşenlerinin sahaya yayılması veri kalitesi, sensör bakım-işletmesi ve kurum içi kapasite gerektirmektedir. Bilişim Vadisi ve belediye teknik birimlerinin rol tanımı ve sorumluluk paylaşımı, önerilen modüller doğrultusunda açıkça belirlenmelidir. Üçüncüsü, eğitim-tatbikat programının hedef kitleye erişimi ve etki gücü, belirlenen performans göstergelerinin periyodik raporlanmasıyla güvenceye alınmalıdır.

Bu çalışma, PLANED Genç Plancılar Çalıştayı temasıyla uyum gösterirken kırılganlıkları mekânsal (koridor), ekolojik (dere/yeşil bariyer) ve kurumsal-dijital (kooperatif/erken uyarı) katmanlarda aynı anda ele almaktadır. Körfezin Derince-Gölcük arasında farklılaşan sanayi-liman baskısını ve buna bağlı riskleri dikkate alan stratejiler, kentsel dayanıklılık hedeflerini somutlaştırmakta; erişilebilirlik, çevresel güvenlik ve kapsayıcılık arasında dengeli bir tasarım dili kurmaktadır.

4.2. GRUP 2: "Körfezi Yeniden Kazanmak – Kentsel Dengeyi Kurmak"

Grup 2, mevcut duruma dair yaptıkları problem tanımında, Kent içi ulaşımın kuzey-güney doğrultusunda sınırlı kalması, sanayi alanlarının kıyıya baskı yapması ve sosyal donatıların yetersizliği, kıyıların "herkes için erişilebilir bir kamusal alan" olmamasına vurgu yapmıştır. Kıyıda mevcut problemlerin toplumsal kapsayıcılığı ve mekansal aidiyeti zedelediği, güvensizlik hissi yarattığından bahsedilirken doğa odaklı çözümlerin benimsenmemesinin de iklim krizine karşı kırılganlığı artırdığından bahsedilmiştir. Bu kapsamda, İzmit Körfezi kıyılarında ekolojik eşiklerin korunması, fonksiyonel çeşitliliğin artırılması ve sanayi-yerleşim dengesi gözetilerek bütüncül, uzun vadeli ve dirençli bir planlama vizyonunun geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4.2.1 Grup Çıktıları

İzmit Körfezi içindeki kıyı çalışma alanı olarak İzmit kent merkezi ve yakın çevresi seçilmiştir. Bu seçimin arkasında kıyı bandındaki sanayi ve lojistik alanların yarattığı sorunlar ana problem odağı olarak belirlenmiştir. Bu ana problem odağı altında; kıyıya erişimde kuzey-güney bağlantılarının zayıflığı, sanayi tesislerinin kamusal erişimi kısıtlaması, karayolu altyapısının fiziksel bariyer oluşturması, dolgu alanlarının ekosistemi bozması ve sanayi-yerleşim geçişlerinin ekolojik koridorları kesmesi çalışma alanı özelinde belirlenen alt sorunlardır. Bu sorunların sonucunda kıyıda sosyal alanların yetersizliği, güvenlik sorunları, fonksiyonel çeşitlilik eksikliği ve düşük nitelikli kamusal alanların oluşması gibi sorunların da oluştuğu vurgulanmıştır.

Tanımlanan sorunlar ışığında seçilen alan için "kentsel dayanıklılık"; ekolojik, mekansal ve toplumsal boyutlar ele alınmıştır. Mekânsal süreklilik, erişilebilirlik, sosyal bütünleşme ve ekolojik hassasiyete vurgu yapılmıştır. Belirlenen vizyon ise *"Körfezdeki kopuk kıyı bağlantılarının devamlılığını sağlamak; mekânsal kıyı bütünlüğüyle, dayanıklı bir gelecek vizyonu oluşturmak ve şehre kıyı kenti kimliğini hatırlatmaktır."* Bu vizyon doğrultusunda, Körfez kıyı alanı için; sadece bir geçiş zonu rolü değil, yaşam kalitesini artıran, farklı kullanıcı profillerine hitap eden, krizlere karşı esnek ve çok işlevli bir mekân rolü biçilmiştir.

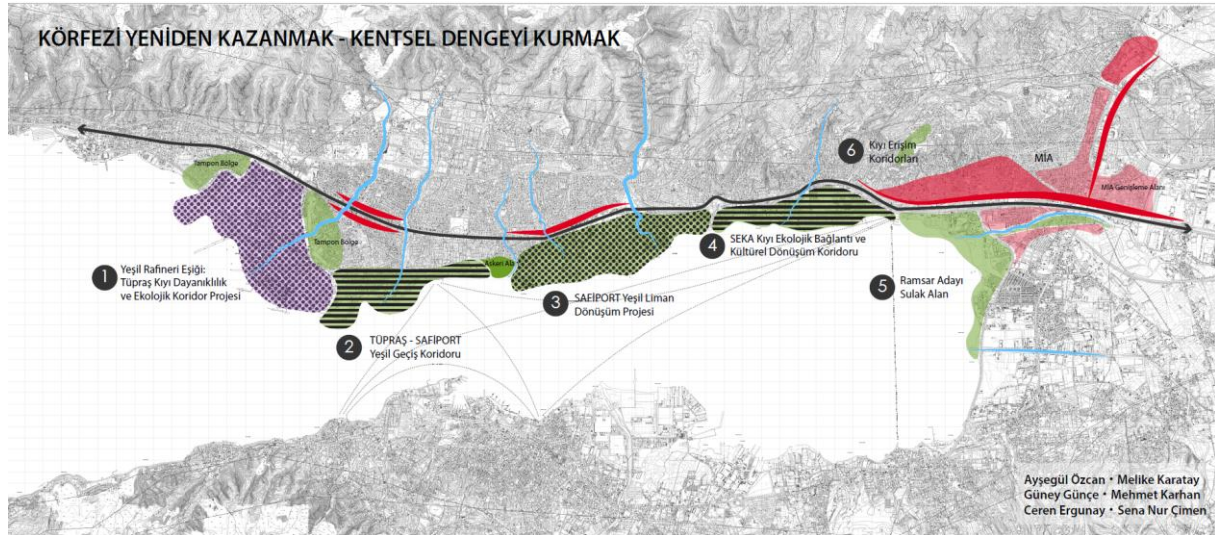
Stratejik yaklaşımlar üç ana ekseninde geliştirilmiştir: **Ekolojik Dayanıklılık** için yeşil koridor sürekliliği ve kıyı dolgu baskısının azaltılması; **Mekânsal Dayanıklılık** için kıyı şeridinde erişilebilirliğin ve fonksiyon çeşitliliğinin artırılması; **Toplumsal Dayanıklılık** için kentsel mekânda kapsayıcılığın artırılması ve katılımcı planlama süreçlerinin güçlendirilmesi öngörülmüştür. Bunlardan;

Ekolojik Dayanıklılık stratejileri; sanayi ve yerleşim alanları arasında kalan doğal alanların yeşil kuşaklar ve ekobağlantılarla bütünleştirilerek parçalanmış habitatların yeniden bütünleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu alanların yerel yönetimlerce yeşil altyapı olarak tanımlanması ve mevcut geçitlerin ekolojik geçitlere dönüştürülmesi stratejik bir yaklaşım olarak benimsenmiştir. Böylece kıyı dolgu baskısının azaltılması, doğal kıyı ekosistemlerinin korunması ve yeni dolgu alanlarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Planlama süreçlerinde doğa tabanlı çözümlerin benimsenmesi, kıyı erozyonunu önlemek amacıyla biyolojik tampon bölgelerin oluşturulması öngörülmüştür. Sanayi alanlarının kirlетici etkilerinin azaltılmasına yönelik olarak çevrelerinde tampon bölgeler ve yeşil filtreler geliştirilmesi strateji olarak belirlenmiştir. Ayrıca merkezi yönetim, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğinin teşvik edilmesi ve ekolojik koridor projelerinin desteklenmesi hedeflenmiştir.

Mekânsal dayanıklılık stratejileri; kıyı şeridinde erişimin artırılması, yaya ve bisiklet akslarının güçlendirilmesi ve toplu taşıma entegrasyonunun sağlanması hedeflenmiştir. Kıyı alanlarının yeşil, kültür, sanat, spor ve eğitim işlevleriyle bütünleştirildiği hedeflerde afet riskleri de dikkate alınmıştır. Zemin sıvılaşması ve taşkın riskine uygun yer seçimi yapılmasının altı çizilmiştir.

Toplumsal dayanıklılık kapsamında ise güvenlik, aydınlatma ve kent mobilyalarıyla kapsayıcı kamusal alanların oluşturulması hedeflenmiştir. Halkın ve meslek odalarının karar süreçlerine aktif katılımının stratejik önemi vurgulanmıştır. Kentsel hafızanın korunması ve endüstriyel geçmişin izlerinin kültürel kimliği güçlendiren uygulamalarla desteklenmesi hedeflenmiştir.

Belirlenen vizyon ve stratejiler ışığında İzmit ve çevresinde belirlenen altı proje bölgesi seçilmiştir. Bunlar, Yeşil Rafineri Eşiği, TÜPRAŞ-SAFİPORT Yeşil Geçiş Koridoru, SAFİPORT Yeşil Liman Dönüşüm Projesi, SEKA Kıyı Ekolojik Bağlantı ve Kültürel Dönüşüm Koridoru, Ramsar Adası Sulak Alan ve Kıyı Erişim Koridorları'dır. Söz konusu alanlar, İzmit Körfezi çevresinde kritik eşiklerde ekolojik bütünlüğü destekleyen ve toplumsal kullanımı güçlendiren stratejik müdahale alanları olarak tanımlanmıştır. Temel hedef olarak Doğu-batı yönlü ilişkilerin ve kent merkezi-sahil bağlantısının güçlendirilmesi olmuştur.

Şekil 3. Grup 2 Özel Proje Alanları

İlk çalışma alanında, SEKA Kıyı Ekolojik Bağlantı ve Kültürel Dönüşüm Koridoru ile endüstriyel dönüşüm geçirmiş kıyı alanlarının ekolojik ve kültürel değerler gözetilerek yeniden işlevlendirilmesi amaçlanmıştır. Proje kapsamında sanayi mirası yapıları müze, laboratuvar, kütüphane ve kültürel alanlara dönüştürülmüş; kıyı boyunca ekolojik bağlantı koridoru tesis edilmiş; iklime duyarlı peyzaj uygulamaları hayata geçirilmiş ve kadın, çocuk, yaşlı bireyler için erişilebilir sosyal alanlar sağlanmıştır. Böylelikle kentsel dayanıklılık güçlendirilmiş, nitelikli kamusal alanlar oluşturulmuş ve kıyı ile kent arasındaki mekânsal kopukluk giderilmiştir.

İkinci olarak Yeşil Rafineri Eşiği: Tüpraş Kıyı Dayanıklılık ve Ekolojik Koridor Projesi ile yüksek risk barındıran sanayi alanlarının afetlere ve çevresel tehditlere karşı daha dirençli hale getirilmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede sanayi ile yerleşim alanları arasında yeşil tampon kuşak oluşturulmuş, doğa tabanlı taşkın ve kirlilik kontrolü sağlanmış, enerji ve atık döngüsü yeniden tasarlanmış ve toplum odaklı gözlem alanları geliştirilmiştir. Ayrıca kıyı hattında güvenli ve erişilebilir sosyal alanlar düzenlenmiş, böylece çevresel riskler azaltılmış ve mekânsal adalet güçlendirilmiştir.

Sonuç bölümünde, İzmit Körfezi kıyı alanındaki mevcut mekânsal ve çevresel sorunların giderilebilmesi için bütüncül bir yaklaşımın gerekli olduğu vurgulanmıştır. Kıyı alanlarının dayanıklılığının artırılabilmesi için yalnızca fiziksel altyapı yatırımlarının değil, aynı zamanda ekolojik sürdürülebilirlik ve toplumsal kapsayıcılığın da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, yeşil kuşakların ve ekolojik koridorların güçlendirilmesi, afetlere karşı dirençli yerleşim ve altyapı planlamasının yapılması, sosyal ve kültürel faaliyetlerle desteklenmiş kıyı alanlarının oluşturulması gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca, katılımcı planlama süreçlerinin önemine değinilmiş ve yerel halk ile sivil toplum kuruluşlarının sürece dahil edilmesinin, kıyı alanı yönetiminde etkinlik ve sürdürülebilirlik sağlayacağı ortaya konulmuştur. İzmit Körfezi kıyı alanının geleceğinin ekolojik dengeyi gözetken, toplumsal eşitliği önceleyen ve bütüncül dayanıklılık hedefleriyle şekillendirileceği belirtilmiştir. Sonuç olarak, İzmit Körfezi kıyı alanındaki sorunların giderilmesi ve bölgedeki dayanıklılığın artırılması için ekolojik, mekânsal ve toplumsal boyutları gözetken bütüncül bir yaklaşımın gerekliliği vurgulanmıştır.

4.2.2. Değerlendirme

Grup 2, İzmit Körfezi kıyılarında kent merkezine odaklanarak mevcut mekânsal, ekolojik ve toplumsal sorunları çok boyutlu bir çerçevede ele almıştır. Çalışmada kıyı alanlarının yalnızca fiziksel değil, toplumsal kapsayıcılık ve ekolojik hassasiyet açısından da değerlendirilmesi dikkat çekici olmuştur. Kent içi ulaşımın kuzey-güney doğrultusunda sınırlı kalması, sanayi baskısının kıyıyı kapatması ve sosyal donatıların yetersizliği temel problemler olarak tanımlanmış; kıyıların "herkes için erişilebilir bir kamusal alan" olamaması kırılganlığın en önemli göstergesi olarak vurgulanmıştır. Bu bağlamda rapor, mekânsal aidiyetin ve toplumsal güvenliğin güçlendirilmesine yönelik çözüm önerilerini ekolojik sürdürülebilirlikle ilişkilendirerek kapsamlı bir vizyon ortaya koymuştur.

Belirlenen vizyon, Körfez kıyılarında kopuk mekânsal bağlantıların bütünleştirilmesini, kıyı kimliğinin yeniden hatırlatılmasını ve dayanıklı bir gelecek için çok işlevli kıyı mekânlarının geliştirilmesini hedeflemiştir. Bu vizyon doğrultusunda üç stratejik eksen öne çıkarılmıştır: ekolojik dayanıklılık, mekânsal dayanıklılık ve toplumsal dayanıklılık. Ekolojik stratejilerde yeşil kuşak ve eko-bağlantılarla habitatların bütünleştirilmesi, kıyı dolgu baskısının azaltılması ve doğa tabanlı çözümlerle erozyon riskinin önlenmesi yer almıştır. Mekânsal boyutta erişim ağlarının güçlendirilmesi, afet risklerinin gözetildiği yeni kullanım kararları ve fonksiyonel çeşitliliğin sağlanması önemsenmiştir. Toplumsal dayanıklılıkta ise güvenli, kapsayıcı ve katılımcı kamusal alanların oluşturulması; endüstriyel hafızanın kültürel kimliği destekleyecek biçimde yeniden işlevlendirilmesi öne çıkmıştır. Ayrıca rapor, SEKA Kıyı Ekolojik Bağlantı ve Kültürel Dönüşüm Koridoru ile Yeşil Rafineri Eşiği gibi altı stratejik proje alanı tanımlayarak önerilerini somut mekânsal müdahalelerle desteklemiştir.

Çalışmanın güçlü yanı, sorun tanımlarının somut mekânsal kararlarla ilişkilendirilmesi ve ekolojik, mekânsal ve toplumsal dayanıklılığın bütüncül bir çerçevede ele alınmasıdır. Özellikle endüstriyel alanların dönüşümüne yönelik geliştirilen öneriler, kıyı kenti kimliğini yeniden kazandırmaya dönük önemli katkılar sunmaktadır. Ancak raporda bazı stratejilerin uygulama boyutuna dair ayrıntıların sınırlı kaldığı görülmektedir. Özellikle kurumlar arası iş birliği, ekonomik kaynakların yönetimi ve önceliklendirme süreçleri netleştirilmediğinden, önerilerin uygulanabilirliğinde belirsizlikler bulunmaktadır.

Sonuç olarak Grup 2, İzmit Körfezi kıyı hattında ekolojik koridorlarla desteklenen, erişilebilirlik ve toplumsal kapsayıcılığı önceleyen kapsamlı bir vizyon geliştirmiştir. Çalışma, Körfez

kıyılarında dayanıklılığın yalnızca fiziksel altyapı ile değil; ekolojik denge, sosyal adalet ve kültürel hafıza boyutlarıyla da şekilleneceğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle grup 2, hem mekânsal kopuklukların giderilmesine hem de kıyının çok katmanlı kimliğinin geleceğe taşınmasına yönelik bütüncül bir tartışma zemini sunmaktadır.

4.3.GRUP 3: "Kentsel Dayanıklılık Çerçevesinde Yaşanabilir Körfez Alanı"

Grup 3, başlıca kentlerin sürekli dönüşüm içinde olduğu, bu dönüşüm süreçlerinde kırılganlıkların ortaya çıktığı ve bu kırılganlıkların mekânsal çevreyi etkilediği belirtilmiştir. Bu bağlamda grup çalışmasında kentsel dayanıklılık, yalnızca afetlere karşı direnç değil, aynı zamanda ekolojik, mekânsal ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması olarak ele alınmaktadır.

Çalışmanın temel amacı, "İzmit Körfezi'nin kent ile ilişkisini incelemek ve dayanıklılık perspektifiyle yaşanabilir bir körfez alanı oluşturmak" olarak tanımlanmıştır. Çalışmada saha gözlemleri ve yayınlanmış veriler kullanılmış, kırılganlıklar belirlenmiş ve bunlara yönelik stratejiler geliştirilmiştir.

4.3.1 Grup Çıktıları

Körfezin tamamı üzerinden yapılan analizlerde, zeminin sıvılaşmaya yatkın olması, mekânsal süreksizlikler, kıyı erişimindeki kısıtlılık, habitat kaybı, biyoçeşitlilikte azalma, hava ve su kirliliği, afet riskleri gibi birçok kırılganlık tespit edilmiştir. Hazırlanan öngöründe bu süreçler yalnızca mevcut sorunları değil, gelecekteki planlamalarda da dikkate alınması gereken temel girdileri oluşturmuştur.

Üst ölçek stratejiler bağlamında, ulaşım potansiyelinin geliştirilmesi, derelerin ıslah edilerek ekosisteme kazandırılması, ekolojik koridorların oluşturulması ve kıyı bağlantılarının güçlendirilmesi öne çıkmaktadır. Doğu Marmara 2024–2028 Bölge Planı'nda öngörülen dayanıklı kentler, sürdürülebilir çevre, yeşil dönüşüm ve sosyal bütünleşme hedefleriyle uyumlu bir yaklaşım geliştirilmiştir.

Çalışmada üç aşamalı senaryo önerisi sunulmuştur:

1. Mevcut yeşil alanlar, dereler ve doğal eşikler üzerinden ekolojik bir omurga oluşturulması,
2. Körfez kıyısındaki askeri alanların kamusal-yeşil alanlara dönüştürülmesi,
3. Sanayi alanlarının kıyıdan kaldırılarak ekolojik, kamusal ve sosyal işlevlerle yeniden değerlendirilmesi.

Bu senaryolarla, ekolojik sürekliliği artırılması, kıyı erişimini güçlendirilmesi ve uzun vadeli sürdürülebilirliği desteklenmesi hedeflenmiştir.

Bu senaryolar-aşamalarla birlikte çalışma alanı altı bölgeye ayrılmıştır: Tüpraş Bölgesi, Seka Bölgesi, Sulak Alan, Başiskele, Serbest Bölge ve Gölcük-Donanma Bölgesi. Her bölge özelinde kırılganlıklar analiz edilmiş ve çözüm önerileri geliştirilmiştir. Örneğin, Tüpraş Bölgesi'nde sanayinin doğaya ve mekâna olan baskısının azaltılması, yeşil tampon bölgelerin oluşturulması; Seka Bölgesi'nde sıvılaşma riskine karşı zemin iyileştirme tekniklerinin kullanılması; Sulak Alan'da habitat kaybının önlenmesi ve yapılaşmanın sınırlandırılması; Başiskele'de mekânsal süreksizliklerin giderilmesi; Serbest Bölge'de taşkın riskine karşı yeşil altyapı çözümlerinin uygulanması; Gölcük-Donanma Bölgesi'nde erişim sorunlarının çözülmesi ve kültürel mirasın görünür kılınması önerilmiştir.

4.4. GRUP 4: "Kentsel İkilik Perspektifinde Dayanıklılık: Kocaeli İzmit Körfezi Örneği"

Grup 4, Derince ve Gölcük ilçeleri arasındaki İzmit Körfezi kıyı hattında kamusal erişimi güçlendirmeyi, ekolojik sürekliliği korumayı ve düşük karbonlu hareketliliği yaygınlaştırmayı hedefleyen bütüncül bir çerçeve ortaya koymaktadır.

4.4.1 Grup Çıktıları

Yapılan çalışmalar, üç temel aşama üzerinden ilerlemiştir. İlk olarak kavramsal çerçeve ve yerel durum birlikte değerlendirilmiş, ardından ağ haritası yöntemiyle sorun ve potansiyeller tematik olarak tartışılmış ve son aşamada ise çözüm önerileri mekânsal kararlar halinde haritalandırılmıştır. Bu süreç sonunda bulgular ve öneriler

1. Karşı kıyının düşünülmesi,
2. Kent kimliğinin iyileştirilmesi,
3. Ulaşım ağlarının bütünleştirilmesi,
4. Eşiklerin değerlendirilmesi ve büyümenin sınırlandırılması

şeklinde dört ana stratejik başlık altında toplanmıştır.

Karşı kıyının düşünülmesi başlığında, iki yaka arasında biriken mekânsal parçalanma ve hizmet eşitsizliği temel sorun olarak tanımlanmaktadır. Kıyı boyunca kamusal sürekliliğin sağlanması, kopuk halkaların geçirgen bağlantılar ile onarılması ve kıyı-iç mahalle arasında yaya ve bisiklet odaklı erişimin artırılması önerilmektedir. Büyük sanayi alanları ve askeri alanlar ile temas eden kesitlerde süreçlerin mevzuata uygun izin ve çok aktörlü müzakere ilkeleriyle yürütülmesi, ortak kullanım protokolleri ve güvenlik sınırlarına saygılı kamusal koridorların geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Böylelikle de erişim yalnızca fiziksel bir mesele olmaktan çıkmakta, hizmet eşgüdümü ve karşılıklı etkileşim güçlenmektedir.

Kent kimliğinin iyileştirilmesi başlığında, sanayi kentlerine özgü psikolojik kırılma, üretim ve tüketim dengesindeki sapma ve kent-doğa ayrışması meseleleri ele alınmaktadır. Dönüşen ya da âtıl kalmış alanların yaratıcı endüstriler, kamusal sanat ve hafıza/bellek mekânları ile yeniden işlevlendirilmesi öngörülmekte, böylelikle de insan ölçeğinde mekân üretimiyle aidiyet hissi ve katılım güçlendirilmektedir. Kimliğin gündelik yaşama da temas eden anı rotaları ve kültürel odaklarla desteklenmesi, biçimsel dönüşümün sosyal dayanıklılık ile ilerlemesine hizmet etmektedir.

Ulaşım ağlarının bütünleştirilmesi başlığında, erişim adaleti, lojistik verimlilik ve karbon salımının azaltılması birlikte hedeflenmektedir. Deniz ulaşımının iskele ve aktarma düğümleriyle güçlendirilmesi, yük taşımacılığının raylı sisteme yönlendirilmesi ve kıyı-iç mahalle arasında yeşil yaya ve bisiklet akslarının süreklilik kazanması önerilmektedir. Bu bütünleşme, gündelik hareketliliği çeşitlendirmekte ve afet anında tahliye ve müdahale güzergâhlarının esnekliğini arttırmaktadır. Düğümlerin birbiriyle uyumlu tasarlanması, bağlantı kalitesini ve erişilebilirliği kalıcı olarak yükseltmektedir.

Eşiklerin değerlendirilmesi ve büyümenin sınırlandırılması başlığında, sulak alanlar, akarsu koridorları, kıyı ekosistemleri gibi doğal ve otoyol, demiryolu, lojistik bantlar gibi yapay eşikler birlikte okunmaktadır. Amaç ekolojik hassasiyetin korunması, sürdürülebilir arazi kullanımı ve agro-sanayi uyumu ile büyümenin yönlendirilmesidir. Bu doğrultuda nehir koridorlarının canlandırılması, yağmur suyu yönetimine dayalı suya dayalı kamusal alan tasarımlarının yaygınlaşması ve kıyı boyunca karbon yutaklarının güçlendirilmesi önerilmektedir. Böylece taşkın ve kirlilik riskleri azaltılmakta, biyolojik çeşitlilik ve karbon yönetimi hedefleri ölçülebilir kazanımlara çevrilmektedir.

Raporun güçlü yanı, bu başlıkların birbirini tamamlayacak şekilde kurgulanması ve dayanıklılık kavramının yalnızca fiziksel değil, toplumsal ve ekolojik boyutlarıyla da ele alınmasıdır. Sosyal kimlik, kültürel üretim, erişim adaleti ve ekolojik hassasiyetlerin aynı çerçevede bütünleştirilmesi önemli bir katkıdır. Bununla beraber, bazı önerilerde uygulamaya dair ayrıntıların eksik kaldığı da görülmektedir. Özellikle kurumlar arası iş birliği, önceliklendirme ve ekonomik kaynaklara ilişkin belirsizlikler, stratejilerin hayata geçirilme konusunda netlik kazandırmamaktadır. Ancak bu durum, raporun genel değerini zayıflatmaktan ziyade gelecekteki tartışmalara yön verebilecek bir alan da açmaktadır.

Sonuç olarak Grup 4'ün raporu, Derince-Gölcük kıyı hattı için geliştirdiği stratejilerle parçalı mekânsal yapıyı bütünleştirmeyi, toplumsal kimliği güçlendirmeyi ve ekolojik sürekliliği korumayı amaçlayan kapsamlı bir vizyon ortaya koymaktadır. Bu vizyon, kentsel dayanıklılık perspektifini yalnızca fiziksel altyapıya değil, sosyal aidiyet ve ekolojik hassasiyetlere de dayandırması bakımından oldukça dikkat çekicidir. Çalışmanın en önemli katkılarından biri farklı ölçeklerde geliştirilen önerilerin birbirini tamamlayan bir bütün içinde sunulmuş olmasıdır. Ayrıca raporun dili ve kurgusu, çalıştayın ortak amacına uygun biçimde, Kocaeli'nin körfez kıyı kenti kimliğini geleceğe dönük dayanıklılık ilkeleri doğrultusunda yeniden düşünmeye çağırmaktadır. Bu yönüyle Grup 4'ün çalışması, yalnızca öneri geliştirmekle kalmamakta, aynı zamanda geleceğe dönük kapsamlı bir tartışma zemini de oluşturmaktadır.

5. GENEL DEĞERLENDİRME

5.1. Çalıştay Çıktılarına Yönelik Değerlendirme

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı kapsamında geliştirilen grup raporları incelendiğinde, dayanıklılık kavramının ekolojik, mekânsal ve toplumsal boyutlarıyla bütüncül şekilde ele alındığı görülmektedir. Tüm gruplar Kocaeli iç körfez bölgesindeki kıyı alanlarının hem ekolojik hassasiyet hem de toplumsal aidiyet açısından stratejik önemine dikkat çekmiş; sanayi ve liman faaliyetlerinin yarattığı baskılar ortak bir sorun alanı olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda doğa tabanlı çözümler, kıyı ekosistemlerinin korunması, yeşil kuşaklar ve ekolojik koridorlar gibi öneriler tüm raporların ortak paydası olmuştur.

Öte yandan raporlar arasındaki farklılaşma, grupların ele aldıkları odak noktaları ve yöntemsel tercihleri üzerinden belirginleşmektedir. Bir grup, risk yönetimi ve sanayi faaliyetlerinin kıyı alanları üzerindeki baskısına yoğunlaşarak dijital izleme ve erken uyarı sistemleri önerirken; bir diğer grup, kentsel merkezde kültürel hafıza ve kamusal alanlar aracılığıyla dayanıklılığın güçlendirilmesini ön plana çıkarmıştır. Ayrıca senaryo temelli etaplama, görsel analizler ve mekânsal ağ haritaları gibi çeşitli yöntemlerin kullanılması, grupların üretimlerine özgünlük kazandırmış ve çalıştay çıktılarının disiplinler arası ve çok katmanlı niteliğini pekiştirmiştir.

Tüm raporların öne çıkan ortak güçlü yönlerinden biri, yerel düzeydeki mekânsal sorunların bölgesel ölçekteki yönetim boyutlarıyla ilişkilendirilmesidir. Katılımcılar, dayanıklılığın yalnızca fiziksel müdahalelerle değil; toplumsal katılım, kurumsal iş birliği ve kültürel kimlik üzerinden de sağlanabileceğini ortaya koymuştur. Bu vurgu, çalıştayın hem uygulamaya dönük hem de kavramsal düzeyde önemli çıktılar ürettiğini göstermektedir.

Bununla birlikte raporların genelinde uygulamaya ilişkin mekanizmaların ve kurumsal süreçlerin netleştirilmediği dikkat çekmektedir. Katılımcılar güçlü analizler ve öneriler geliştirmiş olsa da finansman modelleri, yönetim yapıları ve uygulanabilirlik açısından ayrıntılı yol haritaları sınırlı kalmıştır. Bu durum, gelecekteki çalıştaylarda ele alınması gereken temel bir geliştirme alanı olarak öne çıkmaktadır.

5.2. Geleceğe Yönelik Öneriler

Kocaeli’nde gerçekleştirilen PLANED Genç Plancılar Çalıştayı hem organizasyonel açıdan hem de içerik üretimi bakımından önemli deneyimler kazandırmıştır. Bu deneyimler ışığında, gelecekte düzenlenecek benzer etkinliklerin daha güçlü ve verimli kılınabilmesi için çeşitli çıkarımlar yapılmıştır. Aşağıda, bu çıkarımlara dayalı öneriler ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

5.2.1. Paydaş Katılımı

Çalıştay sürecinde hem yerel ölçekte Kocaeli Büyükşehir Belediyesi hem de üst ölçek perspektifiyle Marmara Belediyeler Birliği’nin paydaş olarak yer alması, sağlanan verilerden yapılan yönlendirici sunumlara ve çalıştay çıktılarının niteliğine kadar pek çok açıdan olumlu katkı sağlamıştır. Gelecek çalıştaylarda da çalışılacak saha ile ilgili kilit paydaşların sürece dâhil edilmesi hem içerik hem de lojistik destek açısından önem taşımaktadır. Paydaşların katkısı yalnızca bilgi ve deneyim aktarımı ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda organizasyonun maddi ve lojistik ihtiyaçlarının karşılanmasında da değerli bir rol üstlenmektedir.

5.2.2. Webinar Süreci ve Ön Hazırlık

Katılımcılara çalıştay öncesinde verilen ön okuma ve hazırlık görevleri, çalıştay günlerinde yürütülen çalışmaların niteliğini belirgin biçimde artırmıştır. Katılımcıların saha ve tema hakkında önceden bilgi edinmesi, tartışmaların daha verimli ilerlemesine imkân tanımıştır. Bu noktada, webinarlar arasındaki zaman aralığının planlanması kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Mevcut çalıştayda resmî tatil günleri nedeniyle ikinci webinar çalıştaydan yalnızca iki gün önce yapılabilmiştir. Gelecek çalıştaylarda kavramsal sunumların yer aldığı webinarın, katılımcıların derinlemesine araştırma yapabilmelerine olanak tanıyacak şekilde çalıştaydan en az bir hafta önce gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

5.2.3. Zaman Yönetimi ve Grup Dinamikleri

Çalıştay sürecinde katılımcıların aynı tesiste konaklaması, resmi program saatleri dışında da tartışma ve üretim yapılmasına olanak sağlamıştır. Ancak çalıştay günlerinin yoğun programı nedeniyle çıktıların daha da geliştirilmesi için ek zamana ihtiyaç duyulmuştur. Çalıştay süresinin uzatılması, çıktıların kalitesini artırabilecek bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Öte yandan katılımcıların çoğunun aktif olarak çalışan genç plancılar olması nedeniyle uzun süreli çalıştayların izin süreçleri bakımından katılımcılar açısından zorluk yaratabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle süre planlaması yapılırken içerik yoğunluğu ve katılımcıların koşulları dengeli biçimde ele alınmalıdır. Ayrıca grup dağılımlarının çalıştay öncesinde belirlenmesi, grup içi dinamiklerin erken oturmasını sağlayarak daha sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturacaktır.

5.2.4. Çalıştay Serisinin Geleceği

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı, farklı planlama okullarından ve farklı alanlarda çalışan genç planıcıları bir araya getirerek disiplinler arası ve kolektif bir üretim zemini oluşturmuştur. Bu bağlamda, çalıştayın farklı üniversitelerin ev sahipliğinde ve farklı temalarla sürdürülmesi önerilmektedir. Böylece, hem ev sahibi üniversitelere akademik katkı sağlanacak hem de genç planıcıların mesleki gelişimlerine yönelik değerli bir platform süreklilik kazanacaktır. Çalıştayın farklı kentlerde ve o kente özgü kavramsal temalarla tekrarlanması, hem ilgili kente somut katkılar sunacak hem de Türkiye’de planlama disiplini içerisinde genç planıcıların aktif rol almasını destekleyecektir. Bu yönüyle çalıştay serisinin gelecekte süreklilik kazanması, PLANED’in vizyonuna da paralel bir şekilde önemli bir kazanım olarak değerlendirilmektedir.

EKLER

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı Katılımcıları

- **Grup 1**

Büşra Eroğlu
Recep Süzer
Berra Güzeller
Bilge Tom
Ruken Babayiğit
Sema Ünal Alkaya

- **Grup 2**

Merhmet Karhan
Ceren Ergunay
Ayşegül Özcan
Güney Günçe
Melike Karatay
Sena Nur Çimen

- **Grup 3**

Selen Öztürk
Zeynep Ayar
Ayşe Sude Cihan
Beyza Erdoğan
Hanife Şahin
Elvan Korucu

- **Grup 4**

Zehra Tokmak
Fatma Ekici
Beyda Usta
Bilgesu Sever
Sahra Başyazgan Mert
Sinem Kuzu

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Melis Oğuz Çevik (*Düzenleme Kurulu Başkanı*)
Prof. Dr. Zeynep Gamze Mert
Doç. Dr. Özlem Özer
Dr. Öğr. Üyesi Nüket İpek Çetin
Dr. Öğr. Üyesi Merve Yılmaz
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Deniz Yaman Galantini
Arş. Gör. Burcu Soygüzeloğlu
Arş. Gör. Ece Kaya (*Sekreteryası*)
Arş. Gör. Emre Söylemez
Arş. Gör. Göktuğ Köseahmet
Arş. Gör. Nermin Eda Tekmanlı

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı Moderatörleri

Prof. Dr. Turgay Kerem Koramaz
Dr. Öğr. Üyesi Murat Yıldız
Dr. Öğr. Üyesi Nüket İpek Çetin
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Deniz Yaman Galantini
Dr. Duygu Kanık

PLANED Genç Plancılar Çalıştayı Bilim Kurulu

Prof. Dr. Adem Erdem ERBAŞ – *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi*
Prof. Dr. Aliye Ahu GÜLÜMSER – *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Arzu FIRAT ERSOY – *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Arzu BAŞARAN UYSAL – *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*
Prof. Dr. Azime TEZER – *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Emine YETİŞKUL ŞENBİL – *Orta Doğu Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Erkan POLAT – *Süleyman Demirel Üniversitesi*
Prof. Dr. Fatih TERZİ – *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Hatice AYATAÇ – *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. İclal Sema DİNÇER – *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Özge YALÇINER ERCOŞKUN – *Gazi Üniversitesi*
Prof. Dr. Özlem ÖZÇEVİK – *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Seda KUNDAK – *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Süleyman TOY – *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. Turgay Kerem KORAMAZ – *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Doç. Dr. Arzu TAYLAN SUSAN – *Bursa Teknik Üniversitesi*
Doç. Dr. Aziz Cumhur KOCALAR – *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi*
Doç. Dr. Başak DEMİREŞ ÖZKUL – *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Doç. Dr. Deniz ALTAY KAYA – *Çankaya Üniversitesi*
Doç. Dr. Deniz GERÇEK – *İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü*
Doç. Dr. Ender PEKER – *Orta Doğu Teknik Üniversitesi*
Doç. Dr. Ersan KOÇ – *Bursa Teknik Üniversitesi*

Doç. Dr. Ezgi ORHAN – Çankaya Üniversitesi
Doç. Dr. Gül ŞİMŞEK – Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Melih BİRİK – Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Doç. Dr. Nur Sinem PARTİGÖÇ – Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Şirin Gülcen EREN – Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aysun AYGÜN OĞUR – Pamukkale Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÖZYETGİN ALTUN – Kırklareli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe AKBULUT BAŞAR – Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gülsün Duygu BÜTÜN – Amasya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Saadet Tuğçe TEZER ÇILGIN – Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ÖZDEMİR – Amasya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. İnci OLGUN – Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi